

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 24. saziva, na četvrtoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2011. godini, dana 31. marta 2011. godine, donijela je

ZAKON

O OBRAZOVANJU ODRASLIH

(Objavljen u "Sl. listu Crne Gore", br. 20 od 15. aprila 2011)

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuje se obrazovanje i učenje odraslih.

Odrasli se, po sopstvenom izboru, uključuju u obrazovanje, osposobljavanje ili učenje radi poboljšanja znanja, vještina i kompetencija ili sticanja odgovarajuće kvalifikacije za uspješniji život, rad i lični razvoj.

Jedinstveni sistem

Član 2

Obrazovanje odraslih je dio jedinstvenog obrazovnog sistema Crne Gore.

Ciljevi

Član 3

Obrazovanje odraslih ima za cilj:

- 1) postizanje najmanje osnovnog obrazovanja i prve kvalifikacije za sve građane;
- 2) podizanje nivoa obrazovanja, odnosno funkcionalne pismenosti građana;
- 3) prekvalifikaciju, dokvalifikaciju, osposobljavanje i doobuku nezaposlenih i zaposlenih za tržište rada;
- 4) omogućavanje obrazovanja i sticanje znanja, vještina i kompetencija koje odgovaraju ličnim sposobnostima i životnom dobu pojedinca, putem savremenih oblika obrazovanja i učenja;
- 5) kontinuirano stručno usavršavanje;
- 6) uključenost najosjetljivijih grupa stanovništva kroz različite oblike obrazovanja i učenja radi njihove integracije;
- 7) ulaganje u razvoj ljudskih resursa;
- 8) promovisanje značaja cjeloživotnog učenja;
- 9) podizanje nivoa znanja, vještina i kompetencija iz oblasti građanske demokratije i zaštite životne sredine.

Principi

Član 4

Obrazovanje odraslih zasniva se na principima:

- 1) cjeloživotnog učenja;
- 2) dostupnosti i slobode pri izboru obrazovanja pod jednakim uslovima svim građanima u skladu sa mogućnostima i potrebama;
- 3) povezanosti rada i obrazovanja;
- 4) jednako vrijednog obrazovnog standarda u formalnom i neformalnom obrazovanju;
- 5) obezbjeđivanja i unaprjeđivanja kvaliteta;
- 6) uvažavanja specifičnosti odraslih u procesu obrazovanja i učenja;
- 7) uvažavanja andragoške nauke i struke i primjene savremenih tehnologija;
- 8) transparentnosti.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 5

Svi izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 6

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) odraslim, u smislu ovog zakona, podrazumijeva se lice starije od 15 godina života, koje ispunjava uslove za uključivanje u program obrazovanja odraslih. U programe osnovnog obrazovanja odraslih mogu se uključiti i lica mlađa od 15 godina života, koja nemaju status učenika;
- 2) cjeloživotno učenje označava cjelokupno opšte obrazovanje, stručno obrazovanje i osposobljavanje, neformalno obrazovanje, informalno i samousmjereno učenje tokom cijelog života;
- 3) cjeloživotno obrazovanje je organizovano cjelokupno opšte obrazovanje, stručno obrazovanje i osposobljavanje i neformalno obrazovanje tokom cijelog života;
- 4) ključne vještine su vještine bitne za život i rad (u oblasti informacione i komunikacione tehnologije, stranih jezika i dr.);
- 5) nacionalna stručna kvalifikacija je kvalifikacija koja je stečena u skladu sa Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama i iskazuje se javnom ispravom (sertifikat);
- 6) prva kvalifikacija je obrazovanje i osposobljavanje za uključivanje u rad nakon završene osnovnoškolske obaveze;
- 7) dokvalifikacija je doškoloavanje, odnosno inoviranje znanja u okviru istog zanimanja;
- 8) prekvalifikacija je obrazovanje, odnosno osposobljavanje za drugo zanimanje, istog ili nižeg nivoa obrazovanja, radi zapošljavanja;
- 9) specijalizacija je obrazovanje, odnosno osposobljavanje u okviru istog zanimanja za sticanje posebnih znanja i radnih vještina;
- 10) usavršavanje zaposlenih predstavlja različite oblike obrazovanja, odnosno učenja zaposlenih u okviru svog zanimanja, radi kvalitetnijeg obavljanja poslova;
- 11) program obrazovanja je program neformalnog obrazovanja koji je usvojio nadležni savjet na osnovu koga se nakon provjere može steći stručna kvalifikacija;
- 12) andragoška osposobljenost je didaktička i metodička osposobljenost izvođača za rad sa odraslima, u skladu sa posebnim programom.

Nadzor

Član 7

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši organ državne uprave nadležan za poslove prosvjete (u daljem tekstu: Ministarstvo).

II. OBLICI I PROGRAMI OBRAZOVANJA **Oblici obrazovanja i učenja**

Član 8

Obrazovanje odraslih odvija se kao:

- formalno obrazovanje;
- neformalno obrazovanje, odnosno učenje;
- informalno učenje;
- samousmjereno učenje.

Formalno obrazovanje

Član 9

Formalno obrazovanje je organizovan proces obrazovanja koji se ostvaruje po javno važećem obrazovnom programu ili dijelu tog programa (modul, jedinica učenja i sl.), na osnovu kojeg se stiče nivo obrazovanja, odnosno jedna ili više stručnih kvalifikacija, u skladu sa ovim zakonom i zakonima koji uređuju te oblasti obrazovanja.

Neformalno obrazovanje, odnosno učenje

Član 10

Neformalno obrazovanje, odnosno učenje (u daljem tekstu: neformalno obrazovanje) se ostvaruje kroz organizovane i planirane ciljeve i podršku, radi sticanja i unaprjeđivanja znanja, vještina i kompetencija, koje se mogu provjeravati i dokazivati u postupku sticanja nacionalne stručne kvalifikacije, odnosno ključne vještine.

Informalno učenje

Član 11

Informalno učenje se odvija bez posebne namjere i organizovanog cilja, vremena i podrške kroz dnevne aktivnosti na radnom mjestu, u okviru porodičnog i društvenog života i slobodnog vremena. Znanja, vještine i kompetencije stečene na ovaj način mogu se provjeravati i dokazivati u postupku sticanja nacionalne stručne kvalifikacije, odnosno ključne vještine.

Samousmjereno učenje

Član 12

Samousmjereno učenje se odvija kroz aktivnosti kojima odraslo lice samo uspostavlja proces učenja i odgovornost za rezultate tog učenja bez neposredne i kontinuirane pomoći drugih.

Prilagođavanje obrazovnog programa

Član 13

Javno važeći obrazovni programi za osnovno, srednje opšte obrazovanje i stručno obrazovanje se prilagođavaju odraslima po obimu, organizaciji i trajanju, u skladu sa zakonom.

Programi neformalnog obrazovanja

Član 14

Neformalno obrazovanje se stiče po programima obrazovanja odraslih (u daljem tekstu: program obrazovanja).

Programi obrazovanja su programi za:

- 1) osposobljavanje, prekvalifikaciju, dokvalifikaciju, specijalizaciju i stručno usavršavanje;
- 2) sticanje i unaprjeđenje ključnih vještina i ključnih kompetencija (strani jezici; crnogorski jezik za strance, korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija; preduzetništvo i dr.);
- 3) sticanje znanja i vještina za građansku demokratiju, zaštitu životne sredine, održivi razvoj, život u porodici, uspješnu društvenu integraciju, podizanje kvaliteta života, zdravstvenu edukaciju, socijalne vještine, treće životno doba i sl.

Program obrazovanja iz stava 2 tačka 1 ovog člana donosi organ državne uprave nadležan za poslove rada, na predlog nadležnog savjeta, u skladu sa posebnim propisom.

Program obrazovanja iz stava 2 tač. 2 i 3 ovog člana, na prijedlog Centra za stručno obrazovanje (u daljem tekstu: Centar), odnosno organizatora obrazovanja donosi nadležni savjet, u skladu sa posebnim propisom.

Prije utvrđivanja predloga programa obrazovanja nadležni savjet pribavlja mišljenje nadležnih organa državne uprave, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod za zapošljavanje), Privredne komore Crne Gore i reprezentativnog udruženja poslodavaca i reprezentativnog udruženja sindikata (u daljem tekstu: udruženje).

Sadržaj programa obrazovanja

Član 15

Program obrazovanja sadrži: naziv, ciljeve, uslove za upis, trajanje, ishode učenja (znanja, vještine i kompetencije), uslove za napredovanje i završetak, način provjere, prostor, okvirni spisak opreme i nastavna sredstva potrebna za njegovu realizaciju, izvođače programa obrazovanja, povezanost sa drugim kvalifikacijama i mogućnost napredovanja.

Pilot program

Član 16

Programi obrazovanja ili djelovi programa obrazovanja iz člana ~~14~~ stav 2 tačka 1 ovog zakona, radi uvođenja organizacionih promjena, primjene savremenih tehnologija, zahtjeva tržišta za deficitarna zanimanja i sl., mogu se uvoditi i provjeravati pilot programom, na predlog organizatora obrazovanja, Privredne komore Crne Gore, udruženja, odnosno Zavoda za zapošljavanje ili drugih zainteresovanih organizacija.

Organizatora obrazovanja koji će izvoditi pilot program određuje Ministarstvo, na predlog Centra. Izvođenje pilot programa prati Centar.

Obavljanje praktičnog rada

Član 17

Programi obrazovanja koji se realizuju kroz praktičan rad mogu se ostvarivati kod poslodavca i kod drugog organizatora obrazovanja.

Ako se praktični rad izvodi u objektima koji ne pripadaju organizatoru obrazovanja, međusobna prava i obaveze

između organizatora obrazovanja i poslodavca kod koga se izvodi praktični rad uređuju se ugovorom, a međusobna prava polaznika obrazovanja i poslodavca ugovorom o praktičnom radu.

Osposobljavanje na radnom mjestu

Član 18

Poslodavac može za svoje potrebe, radi prilagođavanja tržišnim zahtjevima i promjenama, novim tehnološkim i radnim procesima, organizovati različite oblike osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih.

Potvrda organizatora

Član 19

Organizator obrazovanja, po završetku programa obrazovanja, polazniku obrazovanja izdaje potvrdu da je pohađao program, odnosno dio programa obrazovanja.

Objavljivanje

Član 20

Organizator obrazovanja javno objavljuje program obrazovanja (publikacija, web sajt i dr.), najkasnije mjesec dana prije upisa kandidata.

Izvođači programa obrazovanja

Član 21

Obrazovanje odraslih izvode nastavnici, saradnici u nastavi, nastavnici, odnosno instruktori praktičnog obrazovanja, predavači, voditelji i drugi stručni radnici (u daljem tekstu: izvođači), u skladu sa zakonom kojim se reguliše odgovarajuća oblast obrazovanja, obrazovnim programom, odnosno programom obrazovanja.

Izvođači iz stava 1 ovog člana moraju biti andragoški osposobljeni.

III. POLAZNIK OBRAZOVANJA

Status polaznika obrazovanja

Član 22

U obrazovni program, odnosno program obrazovanja polaznik se uključuje na način i pod uslovima propisanim tim programima i drugim propisima.

Odrasli koji se uključi u program iz stava 1 ovog člana stiče status polaznika obrazovanja.

Odrasli sa posebnom obrazovnom potrebom (odrasli sa poteškoćama u učenju i drugim teškoćama uzrokovanim emocionalnim, socijalnim, jezičkim i kulturološkim preprekama, odrasli sa invaliditetom, imigrant i dr.) uključuje se u obrazovni program, odnosno program obrazovanja koji je prilagođen u pogledu uslova, sadržaja i načina izvođenja, u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisom.

Oglašavanje

Član 23

Uključivanje polaznika obrazovanja vrši se na osnovu oglasa, koji objavljuje organizator obrazovanja.

Oglas iz stava 1 ovog člana sadrži, obavezno:

- 1) uslove za upis;
- 2) broj polaznika u skladu sa programom obrazovanja i licencom;
- 3) način izvođenja programa obrazovanja, trajanje i uslove za njegovo završavanje;
- 4) mogućnost sticanja ključne vještine, nacionalne stručne kvalifikacije, odnosno nivoa obrazovanja;
- 5) visinu školarine po polazniku obrazovanja, ukoliko obrazovanje nije finansirano iz javnih prihoda.

Upis na osnovu ugovora

Član 24

Odrasli se može uključiti u program obrazovanja koji se ne finansira iz javnih prihoda na osnovu ugovora koji zaključi sa organizatorom obrazovanja.

Prava polaznika obrazovanja

Član 25

Polaznik obrazovanja ima pravo na stručno i kvalitetno obrazovanje i osposobljavanje koje je organizovano prema programu obrazovanja, u skladu sa zakonom.

Međusobna prava i obaveze organizatora obrazovanja i polaznika obrazovanja uređuju se ugovorom.

Zaposleni polaznik obrazovanja ima pravo na odsustvo sa posla radi obrazovanja i osposobljavanja do sedam dana, odnosno skraćeno radno vrijeme ili drukčiji raspored radnog vremena, u zavisnosti od složenosti i dužine trajanja programa obrazovanja, u skladu sa propisima iz oblasti rada i aktom poslodavca.

Međusobna prava i obaveze između zaposlenog polaznika obrazovanja i poslodavca uređuju se ugovorom (mjesto obrazovanja, vrijeme trajanja obrazovanja, naknada i sl.).

Specifičnosti organizovanja obrazovanja odraslih

Član 26

Organizacija nastave iz pojedinih predmeta ili oblasti, napredovanje i način provjeravanja znanja, vještina i kompetencija prilagođava se specifičnostima i potrebama, odnosno mogućnostima polaznika obrazovanja, prema andragoškim principima, u skladu sa programom obrazovanja i ovim zakonom.

IV. ORGANIZATOR OBRAZOVANJA ODRASLIH Organizator obrazovanja

Član 27

Obrazovanje odraslih može da se ostvaruje, odnosno organizuje u školi, specijalizovanoj organizaciji za obrazovanje odraslih (radnički univerziteti, centri za obuku, auto škole i dr.), ustanovi za smještaj i brigu lica sa posebnim obrazovnim potrebama i kod drugih pravnih lica (u daljem tekstu: organizator obrazovanja), koji ispunjavaju propisane uslove i imaju licencu za rad, u skladu sa zakonom.

Organizator obrazovanja može da obavlja obrazovanje odraslih u posebnoj jedinici van svog sjedišta, u skladu sa zakonom.

Provjeravanje i dokazivanje znanja

Član 28

Odrasli mogu, radi sticanja nacionalne stručne kvalifikacije, odnosno ključne vještine provjeravati, potvrđivati, odnosno dokazivati znanja, vještine i kompetencije u organizaciji Ispitnog centra, bez obzira na način njihovog sticanja, nakon čega se izdaje sertifikat, u skladu sa posebnim propisom.

Organizator obrazovanja može izvršiti internu provjeru znanja, vještina i kompetencija lica iz stava 1 ovog člana, nakon čega izdaje interni sertifikat.

Javno važeće obrazovanje

Član 29

Javno važeće obrazovanje odraslih je obrazovanje koje se stiče po javno važećem obrazovnom programu osnovnog, srednjeg opšteg i stručnog obrazovanja, ili po prilagođenom javno važećem obrazovnom programu ili dijelu tog programa, u skladu sa posebnim propisom koji uređuje tu oblast obrazovanja.

Odrasli mogu sticati znanja, vještine i kompetencije po usvojenom, odnosno donijetom programu obrazovanja ili dijelu tog programa, u skladu sa ovim zakonom.

Obrazovanje stečeno u smislu stava 2 ovog člana, nakon provjere u organizaciji Ispitnog centra, je javno važeće obrazovanje i dokazuje se javnom ispravom (sertifikat), u skladu sa posebnim propisom.

Evidencija i andragoška dokumentacija

Član 30

Organizator obrazovanja odraslih vodi andragošku evidenciju i dokumentaciju, i to: upisnicu (matičnu knjigu), evidenciju o polaznicima obrazovanja, programima obrazovanja, ispravama, dnevnik rada.

Sadržaj, način vođenja i čuvanja andragoške evidencije i dokumentacije iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

V. PLAN OBRAZOVANJA ODRASLIH Plan obrazovanja

Član 31

Javni interes u obrazovanju odraslih utvrđuje se planom obrazovanja odraslih (u daljem tekst: Plan obrazovanja), koji se donosi za period od četiri godine.

Plan obrazovanja donosi Vlada Crne Gore, na predlog nadležnog savjeta.

U pripremi Plana obrazovanja nadležni savjet obavezno pribavlja mišljenje Zavoda za zapošljavanje, udruženja, organa jedinice lokalne samouprave i zainteresovanih organa državne uprave.

Sadržaj Plana obrazovanja

Član 32

Planom obrazovanja se:

- 1) utvrđuju prioritetne obrazovne oblasti obrazovanja odraslih;
- 2) određuju infrastrukturne djelatnosti potrebne za izvođenje obrazovanja odraslih;
- 3) određuje raspoređivanje programa obrazovanja na jedinice lokalne samouprave;
- 4) određuje okvirni obim sredstava koja su potrebna za njegovu realizaciju, nadležne organe državne uprave koji su odgovorni za sprovođenje Plana obrazovanja;
- 5) određuju programi obrazovanja i dinamika njihovog ostvarivanja.

Raspoređivanje programa obrazovanja

Član 33

Prilikom raspoređivanja programa obrazovanja na jedinice lokalne samouprave, u smislu člana 32 ovog zakona, vodi se računa o njihovoj usklađenosti sa postojećim strategijama, racionalnom korišćenju postojećih obrazovnih kapaciteta, broju polaznika obrazovanja, razvojnim specifičnostima područja, obezbjeđivanju jednakih uslova za sticanje obrazovanja i osposobljavanja odraslih i o dostupnosti obrazovanja.

Godišnji plan obrazovanja odraslih

Član 34

Na osnovu Plana obrazovanja Ministarstvo, na predlog Centra, donosi godišnji plan obrazovanja odraslih za svaku jedinicu lokalne samouprave sa aktivnostima, nosiocima aktivnosti i potrebnim sredstvima za ostvarivanje.

Godišnji plan iz stava 1 ovog člana donosi se do 31. januara za tekuću godinu.

Sprovođenje Plana obrazovanja

Član 35

U sprovođenju Plana obrazovanja nadležni organ državne uprave:

- 1) objavljuje oglas za izvođenje odgovarajućih programa obrazovanja;
- 2) prati izvođenje programa obrazovanja i preduzima mjere koje su potrebne za njihovu realizaciju;
- 3) raspoređuje sredstva za finansiranje programa obrazovanja i infrastrukturnih djelatnosti za njihovo ostvarivanje;
- 4) obavlja druge zadatke određene Planom obrazovanja.

Na osnovu raspisanog oglasa nadležni organ državne uprave donosi rješenje o izboru organizatora obrazovanja.

Na osnovu rješenja iz stava 2 ovog člana zaključuje se ugovor o međusobnim pravima i obavezama nadležnog organa državne uprave i organizatora obrazovanja.

Troškovi obrazovanja

Član 36

Za sticanje osnovnog obrazovanja, odnosno osposobljavanja za prvu kvalifikaciju odrasli ne plaća troškove obrazovanja.

Za programe obrazovanja koji se finansiraju iz javnih prihoda (programi prekvalifikacije, dokvalifikacije, specijalizacije, stručnog usavršavanja, odnosno sticanja ključne vještine i dr.), koji su obuhvaćeni godišnjim planom obrazovanja, odrasli ne učestvuju u troškovima obrazovanja.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, odrasli plaća troškove obrazovanja prema individualnom ugovoru koji zaključuje sa organizatorom obrazovanja.

Sadržina ugovora

Član 37

Na sadržinu ugovora iz člana ~~35~~ stav 3 ovog zakona, način praćenja ispunjavanja ugovornih obaveza i prava polaznika obrazovanja shodno se primjenjuju odredbe zakona kojima se uređuje obavljanje obrazovne djelatnosti na osnovu koncesije.

Uloga Privredne komore Crne Gore i udruženja

Član 38

Privredna komora Crne Gore i udruženje:

- 1) organizuju različite oblike edukacije za zaposlene (savjetovanja, konferencije, sajmove i dr.);
- 2) predlažu programe obrazovanja uz rad, u cilju usavršavanja i specijalizacije zaposlenih;
- 3) učestvuju u izradi standarda praktičnih znanja;
- 4) daju mišljenje nadležnom savjetu o programima usavršavanja i osposobljavanja odraslih;
- 5) predlažu poslodavce koji ispunjavaju uslove za obavljanje praktičnog dijela programa obrazovanja i obavljanje praktičnog rada pod nadzorom nakon uspješno završenog programa;
- 6) vode registar poslodavaca kod kojih se obavlja praktični dio programa;
- 7) na zahtjev nadležnog organa državne uprave, odnosno Centra, daju potrebne podatke o poslodavcima kod kojih se može obavljati praktičan rad.

VI. KAZNE NE ODREDBE Kazne za prekršaje

Član 39

Novčanom kaznom u iznosu od 500 do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice organizator obrazovanja, ako:

- 1) obrazovni rad ne obavljaju izvođači koji su andragoški osposobljeni (član ~~24~~);
- 2) realizuje javno važeći obrazovni program za osnovno, srednje opšte obrazovanje i stručno obrazovanje koji nije prilagođen odraslom po obimu, organizaciji i trajanju (član ~~43~~);
- 3) se neformalno obrazovanje ne stiče po programima obrazovanja (član ~~44~~);
- 4) program obrazovanja ne sadrži elemente iz člana ~~45~~ ovog zakona;
- 5) odraslom naplati troškove za sticanje osnovnog obrazovanja, odnosno osposobljavanja za prvu kvalifikaciju (član ~~36~~ stav 1);
- 6) odraslom naplati troškove za programe obrazovanja koji se finansiraju iz javnih prihoda (član ~~36~~ stav 2);
- 7) ne vodi andragošku evidenciju i dokumentaciju u skladu sa članom 30 ovog zakona;
- 8) ne zaključi ugovor sa polaznikom obrazovanja za program obrazovanja koji se ne finansira iz javnih prihoda (član ~~24~~).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu-organizator obrazovanja novčanom kaznom u iznosu od 30 do 2.000 eura.

VII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE Rok za donošenje propisa

Član 40

Propisi predviđeni ovim zakonom donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se postojeći propisi, ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Usklađivanje

Član 41

Organizatori obrazovanja su dužni da usklade svoju organizaciju, rad i opšte akte sa ovim zakonom, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja opštih akata iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se postojeći akti, ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Prestanak važenja

Član 42

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o obrazovanju odraslih ("Službeni list RCG", br. 64/02 i 49/07).

Stupanje na snagu

Član 43

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj 26-1/11-2/12

EPA 482 XXIV

Podgorica, 31. marta 2011. godine

Skupština Crne Gore 24. saziva

Predsjednik, Ranko Krivokapić, s.r.